

Oslo, 12.10.2026

Høringsinnspill til statsbudsjett 2027:

Behov for økte midler til demokrati og sivilsamfunn

Statsbudsjettet viser gode intensjoner om å prioritere menneskerettigheter og demokrati. Etter flere år med nedgang registrerer vi at noen viktige poster *ikke* har blitt redusert ytterligere, mens andre trekkes videre ned. Men i den tiden vi lever i, kreves det økte midler til dette arbeidet, ikke nedgang eller stagnasjon.

Kap. 118 Utenrikspolitiske satsning Post 76 - Russland

Regjeringen viser god situasjonsforståelse av utfordringene i Russland og betydningen av fortsatt støtte til hardt pressede russiske menneskerettighetsmiljøer, sivilsamfunnsorganisasjoner og uavhengige medier i og utenfor Russland. Men i realiteten ser vi at støtten til sivilsamfunnet har blitt betydelig redusert.

Arbeidet til sivilsamfunnet er avgjørende viktig i en tid hvor Russland ikke bare fører fullskalakrig mot Ukraina, men også driver en hybridkrig og truer andre land, og fører krig mot sin egen befolkning og særlig de som står opp mot regimet. Derfor er det viktig at Norge står sammen med menneskerettighetsforsvarere i og utenfor Russland, som hver dag dokumenterer overgrep, overvåker regimet, bistår politiske fanger, kjemper for å få slutt på krigen og bidrar til demokratisk utvikling.

Helsingforskomiteen har fremmet nye satsingsområder, som å koordinere og samordne dokumentasjonen av de omfattende overgrepene som russiske myndigheter står bak på hjemmebane, i tillegg til krigsforbrytelser i Ukraina. Vi må legge grunnlaget for fremtidig demokratisk utvikling nå, inkludert å sikre et omfattende oppgjør med dagens overgrep.

Norsk Russlandskompetanse er viktig både sikkerhetspolitisk og for å støtte den russiske demokrati- og menneskerettighetsbevegelsen som kan bidra til et annet Russland i fremtiden. Det pekes på som en prioritering å videreføre nettverket RUSSNETT. Vi kunne ønske at norske sivilsamfunnsorganisasjoner som jobber med Russland blir sett på som allierte, og at de i tråd med intensjonen blir trukket inn, og at bidragene deres støttes.

Helsingforskomiteen ønsker en budsjettøkning under denne posten fremfor en fortsettelse av den sulteforingen vi har sett over tid. Vi ber om en økning til minst 60 mill. kr.

Kapittel 159 Regionbevilgninger

Post 71 - Europa og Sentral-Asia

Europa og Sentral-Asia er under stort press. Mange av landene er ofre for en geopolitisk situasjon preget av Russlands fullskalainvasjon av Ukraina og er sårbare for russisk påvirkning samt økonomisk og sikkerhetspolitisk press. Flere av landene, særlig tidligere sovjetrepublikker, har svake demokratiske institusjoner og en svakt utviklet rettsstat. Vi er glade for at regjeringen i denne situasjonen tydelig vil prioritere støtte til menneskerettighetsforsvarere, sivilsamfunn og frie medier i regionen.

Men til tross for presise beskrivelser av utfordringene i disse landene i statsbudsjettet, reduseres regionbevilgningen nok en gang. Når det er en hovedprioritering for regjeringen å styrke motstandskraften og motvirke destabilisering, må dette også prioriteres økonomisk. Helsingforskomiteen ønsker en økning i budsjettposten i stedet for et kutt. Over flere år har denne budsjettposten blitt kuttet med ulike begrunnelser. Vi ønsker at denne nedadgående trenden stopper. En opprioritering av denne utsatte, nærliggende regionen vil ha stor betydning for motstandskraften mot autoritære styreformer, russisk påvirkning og bidra til å legge til rette for en positiv utvikling i fremtiden.

Kapittel 159 Regionbevilgninger

Post 73 - Ukraina og naboland

Vi er glade for at et samlet Stortinget så tydelig har stilt seg bak Nansen-støtten til Ukraina. Vi støtter videreføringen av programmet og at det styrkes i statsbudsjettet for 2027. I budsjettframlegget anerkjennes det at Ukraina står i førstelinjen i forsvaret av folkeretten og demokratiske verdier.

Det er viktig at den sivile delen av Nansen-programmet i stor grad opprettholdes. Det er en avgjørende del av støtten som ikke må glemmes, selv om de militære behovene er store. Denne støtten er avgjørende for Ukrainas fremtid og bør ikke reduseres.

Helsingforskomiteen er tilfreds med at regjeringen vil støtte internasjonal ansvarliggjøring av Russland for den folkerettsstridige aggresjonsforbrytelsen mot Ukraina. En viktig del av dette er å bidra til at så mange land som mulig melder seg inn i Aggresjonstribunalet for Ukraina og støtter dets arbeid.

Kap. 118, post 74 - Forskning, dialog og menneskerettigheter mv.

Støtten til Nordem-programmet i Europa og Nord-Amerika har vært viktig for å kunne drive valgobservasjon og gjennom dette bidra til demokratiutvikling og rettferdige valg. Det har også vært viktig å øke kunnskapen om dette her hjemme, og mange valgobservatører har fått anledning til å delta i ordningen. I en tid hvor demokratiutviklingen går i feil retning og behovet for valgobservasjon og internasjonal oppmerksomhet om rettferdig gjennomføring av valg har stor betydning, er det meget uheldig at Norge fjerner støtten til Nordem.

Kap. 152 Menneskerettigheter, Kap. 116. Internasjonale organisasjoner

Når det gjelder budsjettet for menneskerettigheter, foreslås det for 2027, nøyaktig samme nivå som i saldert budsjett 2026. Det er altså ingen nominell nedgang, men heller ingen styrking.

I den politiske omtalen løfter regjeringen fram at Norge skal «stå opp for folkeretten, menneskerettigheter og et sterkt FN», «bevare internasjonal rettsorden, fremme demokrati,

rettsstatsprinsipp og menneskeretter» og «stå opp for menneskerettighetene, demokrati og en regelbasert digital utvikling».

Men en rimelig tolkning av selve budsjettet er at menneskerettighetsområdet skjermes, men ikke prioriteres. Å holde budsjettposten på samme nivå som i 2026 innebærer i realiteten en svekkelse.

Når det gjelder de regulære bidragene til FN, Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), er det en betydelig nedgang fra det salderte budsjettet for 2026 til forslaget for 2027. Kun for Den internasjonale straffedomstolen (ICC) opprettholder regjeringen støtten. Det er vanskelig å få disse tallene til å rime med ordene om å stå opp for "folkeretten, menneskerettigheter og et sterkt FN".

Anmodninger knyttet til utenriks og bistand:

Kap. 150 Humanitær bistand, post 70

(Jmf. Justisdepartementets budsjett: Kap. 490 - Utlendingsdirektoratet)

Det foreslås å videreføre kun 100 plasser til kvoteflyktninger i 2027. Begrunnelsen har i flere år vært at vi mottar så mange ukrainske flyktninger. 100 personer er et dramatisk lavt antall i en verden der millioner er på flukt. Norge er et land der grupper som er særlig risikoutsatte, ikke minst lhbtq+-personer, kan bosettes med lavere risiko. Derfor er det så viktig at Norge mottar flere.

Midler til norsk sivilsamfunn som arbeider internasjonalt

Postkodelotteriet gir 23 ideelle organisasjoner langsiktige og frie midler som et supplement til offentlige bevilgninger. I en tid med press på bistandsbudsjettene kan bedre rammevilkår, gjennom økt mulighet til å informere om lotteriet og justering av omsetningstaket, bidra til økt finansiering av gode formål. Vi håper utenrikskomiteens medlemmer vil ta dette med seg tilbake til partigruppene.